

15. Уголовный кодекс Латвийской Республики / [науч. ред. А. И. Лукашов, Э. А. Саркисов]. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2001. – 313 с.
16. Уголовный кодекс Республики Сан-Марино / [науч. ред. С. В. Максимова]. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2002. – 253 с.
17. Уголовный кодекс Италии. Общая часть и преступления против государства. – М. : Изд-во иностр. лит., 1991. – 235 с.
18. Уголовный кодекс Литовской Республики / [науч. ред. В. Павилониса]. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. – 470 с.
19. Современное зарубежное уголовное право : в 3 т. Т. 2. Финляндия, Швейцария [ред. и с предисл. А. А. Пионтковского ; пер. с нем. С. Л. Либермана]. – М. : Изд-во иностр. лит., 1961. – 550 с.
20. Уголовный кодекс Республики Молдова / [вступ. ст. А. И. Лукашова]. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. – 408 с.
21. Уголовный кодекс Республики Грузия / [науч. ред. З. К. Бигвава]. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2002. – 409 с.
22. Уголовный кодекс Республики Узбекистан (с изменениями и доп. на 15 июля 2001 г.). – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2001. – 338 с.
23. Уголовный кодекс Республики Польша / [науч. ред. А. И. Лукашова, Н. Ф. Кузнецова]. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2001. – 234 с.
24. Уголовный кодекс Турции / [науч. ред. Н. Сафарова и Х. Бабаева]. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. – 374 с.
25. Уголовный кодекс Эстонской республики / [науч. ред. В. В. Запелова]. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2001. – 262 с.
26. Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації : монографія / М. І. Хавронюк. – К. : Юрисконсульт, 2006. – 1048 с.

Надійшла до редколегії 03.07.2012

АБАКУМОВА Ю. В. ОТВЕТСТВЕННОСТЬ СОУЧАСТНИКОВ ПО УГОЛОВНОМУ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ УКРАИНЫ И ИНОСТРАННЫХ ГОСУДАРСТВ

Рассмотрены основания, объемы и границы ответственности соучастников. На основе анализа Уголовного кодекса Украины, уголовного законодательства зарубежных стран, которые активно противодействуют групповой и организованной преступности, и научных разработок ученых определены особенности такого соучастия.

АВАКУМОВА У. ACCOMPLICE LIABILITY ACCORDING TO THE CRIMINAL LEGISLATION OF UKRAINE AND FOREIGN COUNTRIES

The causes and limits of accomplice liability are reviewed. On the basis of analysis of the Criminal Code of Ukraine and criminal legislation of foreign countries which actively counteract group and organized crime, works of scientists the peculiarities of this type of complicity are defined.

УДК 343.1

С. Є. АБЛАМСЬКИЙ,

ад'юнкт

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ В ЧАСТИНІ ПРИМИРЕННЯ ПОТЕРПІЛОГО З ОБВИНУВАЧЕНИМ ЗА НОВИМ КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Проведено дослідження правового інституту примирення в кримінальному провадженні. Проаналізовано основні питання, що виникають в процесі підготовки до укладення угоди, а також правова природа та наслідки укладення такої угоди.

Стаття 1 Основного закону встановлює, що Україна – суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Важливе значення для подальшої розбудови нашої країни є ратифікація Конвенції про захист прав людини та основних свобод [1]. У зв'язку з цим перед

науковцями, законодавцями та практиками постало питання приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних правових стандартів. Стаття 129 Конституції України закріпила засади кримінального судочинства, а процес реформування законодавства

став основою для побудови нового кримінального процесуального законодавства України. Оскільки на час здобуття Україною незалежності кримінальне судочинство держави знаходилося на досить низькому рівні та не гарантувало належного правового захисту прав та свобод людини і громадянина, постановою Верховної Ради України від 28 квітня 1992 р. було затверджено Концепцію судово-правової реформи [2], одним із завдань якої стало створення кримінального судочинства, яке б максимально гарантувало право на захист, рівність громадян перед законом, створення умов для змагальності сторін та реалізації презумпції невинуватості, а Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 р. «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» затверджено Концепцію реформування кримінальної юстиції України, одним із пріоритетних завдань котрої визначено розвиток інституту відновних процедур і примирення між сторонами кримінального провадження [3]. Відповідно до вказаної Концепції термін «відновне правосуддя» визначено як форму правосуддя, основною метою якого є створення умов для примирення правопорушників і потерпілих та усунення наслідків, спричинених злочином або кримінальним (підсудним) проступком. Також слід відмітити рекомендаційний лист Генерального прокурора України від 1 серпня 2008 р. «Щодо використання процедур примирення у кримінальному провадженні та розширення альтернативи кримінальному переслідуванню» [4], в якому наголошується про необхідність розвитку відновних процедур у кримінальному судочинстві. У зв'язку з цим завданням подальшого розвитку системи кримінального судочинства України має стати реальне забезпечення верховенства права і право кожного на справедливий розгляд кримінального провадження судом.

Слід відмітити цілком обґрунтовану думку В. Гончаренка, який пов'язує надзвичайну важливість удосконалення кримінально-процесуального законодавства України з необхідністю врахування як «світової практики, сучасного стану і чинників нашого законодавства та тенденцій його розвитку», так і «традицій вітчизняної правової думки» [5, с. 698–702], що ми підтримуємо й до цього зазначаємо, що вдосконалення кримінального процесуального законодавства повинно відбуватися поетапно, щоб забезпечити поступовий перехід до нових

міжнародних правових стандартів та впровадження європейської правової практики. При цьому не слід забувати про національні традиції та соціально-економічний потенціал нашої країни.

Завдяки значним науковим досягненням вчених-процесуалістів, зокрема, таких, як: С. Альперт, Ю. Грошевий, В. Зеленецький, М. Михеєнко, В. Молдован, В. Нор, В. Тертишник, В. Шибіка, М. Шумило, О. Юхно тощо, наука кримінально-процесуального права збагатилася значними теоретичними досягненнями, які надалі стали основою для законотворчої діяльності країни. На нашу думку, незважаючи на досягнення науковців щодо проблеми інституту примирення потерпілого з обвинуваченим, на сьогодні існує необхідність у проведенні комплексного теоретичного дослідження правового регулювання інституту примирення потерпілим з обвинуваченим, що має велике практичне значення не лише для законотворчої, а і для правозастосовної діяльності.

Останнім часом науковці дедалі звертають увагу на те, що Кримінально-процесуальний кодекс України 1960 р. у багатьох принципових концептуальних питаннях не відповідав Конституції України та міжнародним правовим стандартам. Значні зміни та доповнення, які вносились по декілька разів на рік, не могли усунути існуючі прогалини [6, с. 17–19]. У зв'язку з цим сучасна реформа кримінального процесуального законодавства дає Україні можливість ухвалити новий Кримінальний процесуальний кодекс України, що вже зроблено.

Однією з проблем у розвитку сучасного кримінального процесуального законодавства є примирення обвинуваченого з потерпілим (відновне правосуддя). Більш того, останнім часом у багатьох європейських країнах дедалі більшого поширення набуває ідея відновного правосуддя, яка, зокрема, передбачає можливість припинення кримінального провадження на підставі примирення обвинуваченим з потерпілого. З розвитком суспільних відносин змінюються й погляди на покарання, протидію злочинності, в результаті чого здійснюється пошук нових теоретичних та практичних підходів для подолання негативних факторів, тому все більший авторитет завоює признання альтернативного відновного правосуддя. На думку вчених, зокрема, В. Землянської, Х. Зера, Л. Карнозавої, Р. Максудова, М. Флямера та інших, в основі відновного правосуддя лежить інший погляд, інша філософія відповіді суспільства на злочин. Воно зміщує ракурс щодо

збільшення захисту прав потерпілого, адже суспільство має спочатку дбати про інтереси останнього, а вже потім про публічний інтерес. Центральною ланкою такого правосуддя є примирення, головною метою якого є відновлення і яке слід розуміти не лише формально-юридично – як поновлення порушеного правопорядку, встановленого державою, а й у широкому соціально-антропологічному сенсі – як реальне реабілітація жертви та того, хто спричинив шкоду [7, с. 154–156; 8, с. 42]. На нашу думку, держава повинна бути зацікавлена в такому примиренні, оскільки це суттєво знижує процесуальні витрати, час на розгляд і вирішення справи, сприяє переосмисленню обвинуваченим своєї поведінки.

Перші програми примирення жертви і правопорушника з'явилися наприкінці 1970-х років у США та на початку 1980-х років у Європі. Першою з європейських країн, яка ініціювала таку програму, стала Велика Британія. Нині програми примирення успішно діють у Норвегії, Фінляндії, Великій Британії, Австрії, Німеччині, Франції, де вони закріплені на рівні національного законодавства. В інших країнах Європи розроблені відповідні проекти. Серед таких держав назвати Данію, Швецію, Нідерланди, Ірландію, Іспанію та Італію. Протягом останніх років активізувався рух за впровадження програм примирення у Східній Європі [9, с. 154–156].

На думку деяких учених, зокрема В. Стефанюка, В. Замніуса, Д. Ковриженко, В. Землянської, найбільш ефективною формою відновного правосуддя є медіація (посередництво), що полягає в досягненні за участі підготовленого посередника примирення потерпілого з правопорушником, який визнав факт учинення ним злочинного діяння. Справа передається для проведення процедури медіації прокурором або судом за взаємною згодою жертви та обвинуваченого. За умови застосування медіації потерпілий може розраховувати на відшкодування шкоди від злочину та відновлення емоційного стану, обвинувачений – на звільнення від кримінальної відповідальності або її пом'якшення [10, с. 22–23; 11, с. 2–3]. Такі умови підтримано й Україною. Перед прийняттям Указу Президента України [3] було розроблено законопроекти, спрямовані на регламентацію відновних процедур і використання їх наслідків у кримінальному та інших провадженнях. Поряд із розробленням законодавчого закріплення відновного правосуддя в Україні здійснювалось практичне застосування медіації у кримінальних справах. З 2003 р. діють експеримен-

тальні проекти з використання медіації між потерпілими та правопорушниками на підставі угод про співпрацю між неурядовими організаціями та судами із застосування відновного правосуддя. Ініціатором та розробником даних програм стала благодійна організація «Український центр порозуміння». Незважаючи на це, на сьогодні так і не реалізовані положення щодо медіаторів, а питання щодо регламентації діяльності посередників так і залишаються не визначеними.

Слово «медіація» походить від латинського «mediatio» – посередництво; аналогічне значення мають слова «mediation» (англ.), «médiation» (фр.). Так, Х. Бесемер визначив медіацію як технологію вирішення конфлікту за участю нейтральної третьої сторони. Більшість визначають медіацію як певний підхід до вирішення конфлікту, у якому нейтральна третя сторона забезпечує структурований процес, для того щоб допомогти конфлікуючим сторонам прийти до взаємно прийняттого вирішення спірних питань [12].

Одним із пріоритетних завдань Ради Європи та Європейського Союзу є допомога державам-членам у справедливому і швидкому відправленні правосуддя та в розробленні альтернативних методів вирішення спорів. Передусім така допомога полягає у напрацюванні стандартів, згідно з якими держави-члени повинні привести своє законодавство у певну відповідність до положень узятих правових зобов'язань. Провівши порівняльне дослідження досвіду деяких країн світу щодо застосування процедури медіації, Рада Європи підготувала рекомендації щодо подальших кроків, які слід здійснити Україні, та запропонувала свої висновки щодо відповідної нормативно-правової бази. Результати такого дослідження мають рекомендаційний характер і ставлять за мету не пропагувати певну модель медіації, а поширити інформацію про успіхи і невдачі різноманітних починань у цій галузі. Рекомендації та керівні принципи щодо застосування процедури медіації у кримінальному судочинстві викладені в Рекомендації Rec (99) 19 щодо медіації в кримінальних справах.

Досить цікавим є факт включення в Кримінальний кодекс (далі – КК) України 2001 р. норми, що передбачає звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Незважаючи на появу такої норми, в той час не існувало жодного законодавчого акта, який би регулював правовідносини щодо примирення потерпілого з обвинуваченим. Чинний закон про кримінальну

відповідальність також не містить поняття примирення. Не існує єдиного його визначення і в юридичній літературі. На думку П. Давидова та Д. Мирського, примирення – це добровільна, чітко виражена відмова потерпілого від судового захисту своїх прав [14, с. 60]. В той же час, Г. Якобашвілі під примиренням розуміє зняття потерпілим усіх первісних претензій і вимог, пред'явлених у порядку кримінального судочинства [15, с. 17]. У свою чергу С. Нікуліна під примиренням розуміє ситуацію, коли потерпілий відмовляється від своїх первісних вимог і претензій до особи, яка вчинила злочин, і не наполягає на притягненні її до кримінальної відповідальності [16, с. 278]. Так, автори одного з науково-практичних коментарів до КК України вказують, що примирення особи, яка вчинила злочин, з потерпілим, означає оформлену в належній процесуальній формі відмову потерпілого від своїх попередніх претензій та вимог до особи, яка вчинила злочин, відмову від прохання притягнути її до кримінальної відповідальності або прохання закрити справу, порушену за його заявою [13, с. 244]. З цього приводу виникає питання про те, який саме механізм реалізації забезпечує примирення потерпілого з обвинуваченим, що саме треба розуміти під оформленою в належній формі відмовою потерпілого і яким нормативно-правовим документом слід керуватись під час оформлення такої угоди. Ні вказаний Указ Президента України, ні законопроекти відповіді на це питання не надають, що потребує внесення відповідних доповнень у чинне законодавство.

Як свідчить вибіркоче вивчення Генеральною прокуратурою України справ, закритих за примиренням сторін у 10 регіонах України, досить поширеним є ігнорування прокурорами результатів налагодження стосунків між обвинуваченим і потерпілим за наявності у справах даних про примирення, відшкодування шкоди, коли справи направлялися до суду не для постановлення вироку. Про це свідчать і дані судової статистики, згідно з яким на досудовій стадії від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим звільнено лише 950 осіб, що вп'ятеро менше порівняно із судовою стадією розгляду справ, кількість яких становить 4 тис. 575 осіб [17, с. 20].

Із прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу (далі КПК) України [18] у кримінальному судочинстві на законодавчому рівні з'являється новий правовий інститут – примирення на підставі угод, якому присвяче-

но главу 35 нового КПК України «Кримінальне провадження на підставі угод». Вивчення та аналіз норм даного правового інституту є особливо актуальним, тому що їх застосування на практиці може викликати багато запитань і, як результат, ці положення можуть залишитися не реалізованими. Перш за все звернімо увагу на те, що в новому Кримінальному процесуальному кодексі України, зокрема, в ст. 3 «Визначення основних термінів» відсутнє поняття примирення.

Аналіз та вивчення правового інституту примирення на підстав угод свідчить, що відповідно до ст. 468 нового КПК України «Угоди в кримінальному провадженні» у кримінальному провадженні можуть бути укладені такі види угод: 1) угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим; 2) угода між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості. Сутність угоди про примирення між потерпілим і підозрюваним (обвинуваченим) полягає в тому, що її може бути укладено, якщо було вчинено кримінальний проступок, злочин невеликої та середньої тяжкості, а також при провадженні у формі приватного обвинувачення. Така угода може бути ініційована в будь-який момент після повідомлення особи про підозру в скоєнні злочину й до видалення суду в нарадчу кімнату для винесення вироку. Аналізуючи норми даного інституту, звернімо увагу на положення ст. 471 «Зміст угоди про примирення». На нашу думку, законодавець у даній статті не деталізував перелік дій, не пов'язаних із відшкодуванням шкоди, які підозрюваний, обвинувачений зобов'язані вчинити на користь потерпілого, що на практиці може викликати спори та зловживання.

Продовжуючи аналіз норм інституту примирення, зупинимо на аналізі ст. 472 КПК України «Зміст угоди про визнання винуватості». Слід зазначити, що в змісті даної статті зазначаються істотні для відповідного кримінального провадження обставини. У зв'язку з цим виникає питання про коло обставин, які мають бути досліджені під час вирішення питання щодо затвердження угоди про визнання вини. Крім цього, в угоді вказується узгоджене покарання і наявність згоди сторін на його призначення. Зауважимо, що при цьому постає питання про те, як на практиці буде реалізовано дане положення. Передбачається, що домовленості щодо угоди про примирення можуть укладатися сторонами самостійно або за допомогою інших осіб, за винятком слідчого, прокурора або

судді. У зв'язку з цим постає питання: як саме сторони можуть дійти узгодження покарання без прокурора й судді, особливо якщо в них, наприклад, немає адвокатів. Виходить, або позиція прокурора й судді з приводу покарання в принципі не важлива, якщо потерпілий і обвинувачений домовляться між собою, або, якщо суд даватиме правову оцінку узгодженому покаранню, він може відмовити в затвердженні угоди.

На нашу думку, під примиренням у кримінальному судочинстві слід розуміти юридично оформлену письмову угоду, зміст якої полягає

в тому, що підозрюваний або обвинувачений зобов'язується відшкодувати завдані ним збитки або усунути заподіяну шкоду, а потерпілий дає згоду на вжиття цих заходів та звільнення підозрюваного або обвинуваченого від кримінальної відповідальності.

У цілому правовий інститут примирення на підставі угод має важливе значення в кримінальному судочинстві, тому що сприяє економії процесуального часу та державних коштів. У той же час порушені проблеми не є остаточними і підлягають окремому дослідженню та науковому вивченню.

Список використаної літератури

1. Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листоп. 1950 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Ст. 270.
2. Концепція судово-правової реформи в Україні : постанова Верховної ради України від 28 квіт. 1992 р. № 2296-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 30. – Ст. 426.
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» [Електронний ресурс] : указ Президента України від 8 квіт. 2008 р. № 311/2008. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=311/2008>.
4. Щодо використання процедур примирення у кримінальному провадженні та розширення альтернативи кримінальному переслідуванню : лист Генерального Прокурора України від 1 серп. 2008 р. № 09/1-233 // Юридичний вісник. – 2008. – № 36 (688).
5. Гончаренко В. Деякі зауваження у зв'язку з прийняттям нового Кримінально-процесуального кодексу України / В. Гончаренко // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 2–3. – С. 698–702.
6. Маляренко В. Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів : теорія, історія і практика : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Маляренко Василь Тимофійович. – Х., 2005. – 35 с.
7. Примаченко О. Кримінально-процесуальний кодекс перехідного періоду : [інтерв'ю з В. Мойсиком] / О. Примаченко // Дзеркало тижня. – 2004. – № 12. – 27 берез. – 2 квіт.
8. Зер Х. Восстановительное правосудие: новый взгляд на преступление и наказание / Х. Зер. – М. : Центр «Судеб.-прав. реформа», 1998. – 354 с.
9. Землянська В. В. Запровадження відновлюючих підходів: зміна поглядів на кримінальне судочинство / В. В. Землянська // Право України. – 2003. – № 10. – С. 154–156.
10. Стефанюк В. С. Судова система України та судова реформа / В. С. Стефанюк // Право України. – 2003. – № 10. – С. 22–23.
11. Замніус В. Г. Передумови впровадження процедури медіації в Україні / В. Г. Земніус, Д. С. Ковриженко, В. В. Землянська // Парламент. – 2004. – № 3. – С. 2–3.
12. Матеріали курсу підготовки медіаторів із кола посадовців, які займають керівні посади в органах виконавчої, законодавчої та судової влади : спільна програма Європейської Комісії та Ради Європи «Прозорість та ефективність судової системи України». – К. : Укр. центр порозуміння, 2010. – 40 с.
13. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2 ч. Загальна частина / за заг. ред. Потебенька М. О., Гончаренка В. Г. – К. : ФОРУМ, 2001. – 388 с.
14. Давыдов П. М. Прекращение уголовных дел : науч. изд. / П. М. Давыдов, Д. Я. Мирский. – М. : Госюриздат, 1963. – 99 с.
15. Якобашвили Г. М. Освобождение от уголовной ответственности в связи с примирением с потерпевшим : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Якобашвили Георгий Мурманович. – М., 2001. – 24 с.
16. Комментарий к уголовному кодексу Российской Федерации с постановочными материалами и судебной практикой / под общ. ред. С. И. Никулина. – Изд. 3-е. – М. : Менеджер ; Юрайт, 2002. – 1248 с.
17. Юхно О. Актуальні проблеми компромісу в досудовому розслідуванні при застосуванні нового Кримінального процесуального кодексу України / О. Юхно // Закон і життя. – 2012. – № 8 (248). – С. 20.
18. Кримінальний процесуальний кодекс України // Голос України. – 2012. – 19 трав. – № 90–91 (5340–5341).

Надійшла до редколегії 23.10.2012

АБЛАМСКИЙ С. Е. ОТДЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ВОССТАНОВИТЕЛЬНОГО ПРАВОСУДИЯ В ЧАСТИ ПРИМИРЕНИЯ ПОТЕРПЕВШЕГО С ОБВИНЯЕМЫМ ПО НОВОМУ УГОЛОВНОМУ ПРОЦЕССУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ УКРАИНЫ

Проведено дослідження правового інститута примирення на основі угоди в кримінальному судопроизводстві. Проаналізовані основні питання, що виникають в процесі підготовки до укладення угоди, а також юридична природа та наслідки укладення такої угоди.

ABLAMSKYI S. SEPARATE ASPECTS OF RECOVERY JUSTICE REGARDING RECONCILIATION OF THE VICTIM WITH THE ACCUSED BY THE NEW CRIMINAL PROCEDURAL LEGISLATION OF UKRAINE

The research of the institution of conciliation on the basis of agreements in the criminal proceeding is conducted. The main issues arising in the course of preparation for the conclusion of the agreement, as well as the legal nature and effects of such agreement are analyzed.

УДК 343.985(477)

І. О. БОРОЗЕННИЙ,

магістр

Харківського національного університету внутрішніх справ,

О. О. ЮХНО,

доктор юридичних наук, доцент,

начальник кафедри кримінального процесу

факультету з підготовки слідчих

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ТА АВТОМАТИЗОВАНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВИХ СИСТЕМ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Досліджено можливість використання мережі Інтернет, соціальних мереж та автоматизованих інформаційно-пошукових систем для забезпечення проведення негласних (розшукових) та слідчих дій, а також пошуку та отримання інформації про осіб, що становлять оперативний інтерес.

За дослідженнями, в Україні на сьогодні механізми виявлення та розслідування злочинів у сфері новітніх інформаційних технологій потребують подальшого дослідження, а також напрацювання нових методик їх викриття та розслідування. Слід дати визначення цій категорії злочинів. На нашу думку, його можна сформулювати наступним чином: злочини у сфері інформаційних технологій – це злочини, що здійснюються особами з використанням інформаційних технологій для досягнення злочинних цілей. Сучасний світ без мережі Інтернет та інформаційних технологій уявити просто неможливо. Через Інтернет мільйони людей щодня купують продукти харчування, промислові та інші товари, квитки на культурні і розважальні заходи та на всі види транспорту, сплачують податки та штрафи, роблять регулярні комунальні платежі та сплачують відсотки по кредитах. За дослідженням, не мільйони, а

мільярди людей з різною регулярністю спілкуються шляхом електронного листування. Навіть важко уявити, скільки би йшов звичайний лист, наприклад з Австралії до України. Тенденції розвитку слідчої та оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) в сучасному світі свідчать про те, що заходи, застосовувані в даному виді діяльності, дедалі більше стають науково-місткими та спираються на можливості сучасних інформаційних технологій. Тенденції розвитку ОРД у сфері використання інформаційних технологій спираються передусім на застосування спеціальних технічних засобів контролю, фіксації та оброблення інформації. Слід зазначити, що працівники органів внутрішніх справ (далі – ОВС) відстають від вимог часу й залишаються недостатньо технічно оснащеними, від чого ефективність запобігання та оперативно-розшукової діяльності є низькою. Згідно зі статистичними даними правоохоронних органів, приблизно 35–40 %